

Prof. dr Ibrahim Bakić

UZ TEMATSKI BROJ O TERORIZMU

Fenomen terorizma je sa stanovišta nauke i društvene teorije pojava novijeg datuma. Ona se problematizira tek u 20. stoljeću, a naročito u drugoj polovici 20. stoljeća. To govori da je pojava terorizma uslovljena sa opštim, a naročito naučno-tehnološkim razvojem čovječanstva i stvaranjem nove socijalne i političke strukture društva. Naravno, o nekim oblicima terorizma može se govoriti i ranije ali su se oni najčešće utapali u oblike nasilja tako da ni nauka; niti kriminološka, niti pravna, a niti sociološka taj problem nisu izdvajali iz okvira nasilja uopšte. Njegova bi se geneza stoga mogla vezivati za onaj nivo naučno-tehnološke razvijenosti društva koji omogućuje i nove tipove socijalne i političke struktuiranosti društva. To znači da je formiranje terorizma kao zasebne društvene pojave unutar nasilja uslovljeno i onim socijalnim i političkim protivrječnostima i konfliktima koji su strukturalno određeni interesima i ciljevima ne samo primarnih već i sekundarnih društvenih grupa u očuvanju postojećih ili ostvarivanju novih pozicija na ljestvici društvene hijerarhije.

Terorizam je, dakle, pojava koja je društveno uslovljena i generiraju je faktori društvene strukture određenog društva ali i faktori strukture međunarodnog poretka. Unutar tih dviju struktura i između njih generiraju se sadržaji i forme terorističkog djelovanja. Neposredni povod za to i sa socijalnog i sa političkog i idejnog stanovišta jeste diskrepancija između stvarnih mogućnosti pojedinaca i društvenih grupa da se u sistemu jednakih šansi uključe u normalne tokove na putu do postavljenih životnih ciljeva. Oni pojedinci i društvene grupe, kako je i američki sociolog Robert K. Merton isticao koji nisu u mogućnosti da normalnim korespondiranjem sa matičnom kulturom tj. sa društvenim vrijednostima i normativnim poretkom društva, rade na ostvarivanju svojih životnih ciljeva najčešće su skloni i pribjegavaju odbacivanju i matične kulture i životnih ciljeva (koje je postavilo određeno društvo) formirajući vlastite životne ciljeve, vlastitu subkulturu i vlastita sredstva za njihovu realizaciju. Taj čin "pobune" i odbacivanja ciljeva i sredstava najčešće se može označiti terorizmom u fenomenološkom smislu, a primjena sredstava u tom cilju kao terorizam u instrumentalnom smislu. Dakle, terorizam se danas najčešće može promatrati na dvije ravni: fenomenološkoj (pojavnjoj) i instrumentalnoj (problemskoj).

U nedostatku istraživanja terorizma i na jednoj i drugoj ravni u literaturi danas susrećemo različita gledišta i tumačenja koja mu najčešće pristupaju u reduciranom poimanju i interpretaciji svodeći ga najčešće na destrukciju. Savremeni pojavni oblici terorizma, međutim upućuju na potrebu sagledavanja šire socijalne osnove i aspekata terorizma. U tom cilju učinjen je pokušaj da se na temelju aktualnih dimenzija i oblika terorističkog djelovanja koji su prepoznatljivi u svijetu i kod nas, rasvijetle bar neki aspekti terorizma danas i naročito teorijske i metodološke kontroverze koje u vezi s tim postoje.

Međunarodni okrugli sto "Terorizam danas" kojeg je Fakultet kriminalističkih nauka organizirao od 19. do 21. 12. 1998. godine u Tuzli, jeste prvi pokušaj da se saberu teorijska saznanja i empirijska iskustva o terorizmu. Radovi (referati, saopštenja i diskusije) na ovom međunarodnom okruglom stolu pokazali su svu teorijsku i metodološku slojevitost problema i njegovu naučnu višedimenzionalnost te istraživačku insuficijentnost problema. Ipak, prilozi sa naučnog skupa koje objavljujemo u tematskom bloku časopisa "Kriminalističke teme" pružaju skroman, ali i prvi put značajan uvid u naučne i stručne informacije o terorizmu i upućuju na pravce naučnoistraživačkog i stručnog djelovanja.